

Źródła informacji o wskaźnikach oceny czasopism w ofercie bibliotek wyższych szkół technicznych – wybrane zagadnienia

Urszula Knop
Biblioteka Główna
Politechniki Częstochowskiej

E-eksplozja: narzędzia – metody – użytkownicy.

Konferencja Naukowa

Kraków, Biblioteka Jagiellońska, 27 marca 2014

Na przestrzeni ostatnich lat obserwuje się rozwój elektronicznych źródeł informacji o czasopismach naukowych. Coraz więcej informacji zamieszcza się o wskaźnikach oceny czasopism

Źródła wartościowania czasopism publikowane są wyłącznie online i występują w ofercie bibliotek jako: ogólnodostępne bazy tworzone przez bibliotekarzy, ogólnodostępne serwisy pozyskiwane z Internetu, licencjonowane zasoby dostępne w sieci uczelnianej i po zalogowaniu z dowolnych urządzeń z dostępem do Internetu dla użytkowników bibliotek

Dogodny dla użytkowników dostęp do źródeł informacji o wskaźnikach zapewnia intuicyjne wyszukiwanie na stronach WWW bibliotek

Cel referatu

- Podstawowe źródła informacji o wskaźnikach oceny czasopism: wykaz czasopism punktowanych MNiSW, Master Journal List, Journal Citation Reports (JCR)
- Bibliografie publikacji pracowników uczelni, BazTech, Arianta
- Oferta źródeł informacji o wskaźnikach umożliwiająca intuicyjne wyszukiwanie na stronach WWW bibliotek dostępna w I połowie 2013 roku

Informacja o wskaźnikach oceny czasopism naukowych – dlaczego istotna?

- Jest wynikiem ewaluacji poszczególnych czasopism według przyjętych i zastosowanych kryteriów ich oceny. Wskaźniki powiązane są z liczbą publikacji i liczbą cytowań. Cytowania mają wpływ na rozwój komunikacji piśmienniczej w obszarze danej dziedziny
- Stanowi jeden z elementów składających się na ocenę dorobku publikacyjnego naukowców oraz jednostek naukowych
- Wyniki oceny parametrycznej jednostek naukowych mają wpływ na wielkość środków finansowych państwa na badania statutowe, badania własne, granty
- Wymaga aktywności wielu ludzi

Grupy związane z nauką i publikowaniem

- Tworzą światowe standardy oceny czasopism
- Ustalają mierniki oceny czasopism
- Ustalają zasady oceny parametrycznej jednostek naukowych w skali kraju
- Tworzą naukę – piszą/publikują prace naukowe, realizują projekty badawcze
- Redagują i wydają czasopisma naukowe
- Pośredniczą w zakresie informacji naukowej

Podstawowe źródła informacji o wskaźnikach oceny czasopism

- To publikacje/serwisy utworzone na potrzeby zakomunikowania wyników oceny, permanentnie aktualizowane
- Ocena publikowana jest w postaci:
 - wykazu czasopism punktowanych MNiSW
 - ogólnie dostępnego serwisu Master Journal List i komercyjnej bazy JCR (Thomson Reuters)

Wykaz czasopism punktowanych MNiSW

- W 1998 r. wprowadzono w Polsce nowe zasady oceny parametrycznej jednostek naukowych w oparciu o wykaz czasopism punktowanych zatwierdzany przez Komitet Badań Naukowych, Ministerstwo Nauki i Informatyzacji obecnie MNiSW
- Wykaz publikowany w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie Ministerstwa składa się z Części A, Części B, Części C. Zawiera informacje: tytuł czasopisma, ISSN, liczbę punktów za publikowanie w tym czasopiśmie
- Podział tytułów do poszczególnych części wykazu w oparciu o wskaźniki:
 - Impact Factor (IF) – Część A
 - bez IF – Część B
 - indeksowane w ERIH a nie ujęte w JCR – Część C

ERIH – wykazy prestiżowych europejskich czasopism naukowych z grupy nauk humanistycznych wraz z punktacją przygotowane przez Europejską Fundację Nauki (ang. European Science Foundation)

Wykaz czasopism punktowanych MNiSW

- Najwięcej punktów przyznaje się dla publikacji w czasopismach w części A
- W wykazach publikowanych co najmniej raz w roku zmienia się liczba tytułów i liczba punktów przyznawanych za publikacje w nich umieszczone na skutek oceny czasopism
- Dodatkowe informacje na temat czasopism zamieszczanych na liście Ministerstwa publikowane są w formie komunikatów i obwieszczeń w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministerstwa. Informacje wydawane w formie rozporządzeń najpierw są ogłaszane w Dzienniku Ustaw w Internecie. Od roku 2012 Dziennik Ustaw zniknął z wykazów czasopism drukowanych prenumerowanych w bibliotekach z powodu zmiany formy wydawniczej wyłącznie na online

Wyszukiwarka Czasopism Punktowanych MNiSW

<http://www.czasopismapunktowane.pl/>

- Jest ogólnodostępnym narzędziem ułatwiającym przeglądanie tytułów ujętych na liście ministerialnej wraz z informacją zgromadzoną w bazie Arianta
- Po raz pierwszy została zastosowana przy wyszukiwaniu czasopism ujętych w wykazie MNiSW z 20.12.2012 r.
- Wyszukiwanie możliwe wg: tytułu, ISSN, trzech dowolnych znaków lub dowolnego ciągu literowego z tytułu
- Informacja o czasopiśmie zawiera dane z wykazu. Linki w tytule odsyłają do pełnego opisu bibliograficznego ze wskaźnikami oceny czasopisma za lata poprzednie w bazie Arianta

Master Journal List

<http://ip-science.thomsonreuters.com/mjl>

- Jest ogólnodostępnym wykazem naukowych czasopism regionalnych i międzynarodowych oraz serii wydawniczych, które obecnie znajdują się w bazach danych ISI Thomson Reuters. Po raz pierwszy opracowana w 1964 r. w Institut of Scientific Information (ISI) w Filadelfii, w Polsce określona również terminem „lista filadelfijska”. Gdy firma Thomson Reuters przejęła produkty naukowe ISI, zasoby „filadelfijskie” rozszerzyła dokupując bazy bibliograficzne i abstraktowe: BIOSIS, Current Contents, Zoological Record
 - Informacja o czasopiśmie zawiera: tytuł, częstotliwość ukazywania się, ISSN, adres wydawnictwa, bazy, w których czasopismo jest indeksowane
 - Różne możliwości wyszukiwania zasobów w serwisie dają wybór generowania informacji:
 - konkretny tytuł – wprowadzając: tytuł, słowo z tytułu, ISSN - opcja „Search”
 - cała lista - opcja „View Journal List”
 - tytuły zmienione na liście w okresie ostatnich 12 miesięcy, to znaczy dodane do listy lub z niej usunięte z różnych przyczyn - opcja „View Journal Changes”
- Przy ograniczeniu wyszukiwania do jednej wybranej bazy dostępne są ww. opcje a dodatkowa „View Subject Category” pozwala na kolejne ograniczenie do konkretnej kategorii tematycznej

W ofercie w I połowie 2013 r. zarejestrowano na liście 242 czasopisma polskie

JOURNAL LISTS FOR SEARCHABLE DATABASES

- Arts & Humanities Citation Index® > (*Web of Science*)
- Biological Abstracts >
- BIOSIS PREVIEWS >
- Biological Abstracts/RRM >
- Current Contents® / Agriculture, Biology & Environmental Sciences >
- Current Contents® / Arts & Humanities >
- Current Contents® / Clinical Medicine >
- Current Contents® / Engineering, Computing & Technology >
- Current Contents® / Life Sciences >
- Current Contents® / Physical, Chemical & Earth Sciences >
- Current Contents® / Social & Behavioral Sciences >
- Current Contents Collections / Business Collection >
- Current Contents Collections / Electronics & Telecommunications Collection >
- Science Citation Index® >
- Science Citation Index Expanded™ > (*Web of Science*)
- Social Sciences Citation Index® > (*Web of Science*)
- Zoological Record >

CHEMICAL INFORMATION PRODUCTS

- ChemPrep™ >
- ISI Chemistry Reaction CenterSM >
- Current Chemical Reactions® >
- Current Chemical Reactions® Database >
- Index Chemicus® >
- Reaction Citation Index™ >

Możliwość
wyboru bazy do
wyszukiwania
czasopism z listy

<http://ip-science.thomsonreuters.com/mjl/>

Journal Citation Reports

<http://webofknowledge.com>

- Stanowi podstawowe i największe źródło informacji o wskaźniku IF czasopism naukowych, obliczanym na podstawie indeksów cytowań Thomson Reuters dla tytułów z zakresu nauki i technologii
- W corocznej edycji wykazuje IF czasopism za rok poprzedni. Są to tytuły z Master Journal List, dla których wyliczono ten wskaźnik
- Jako samodzielny tytuł ukazuje się od 1989 roku i obejmuje dwie serie tematyczne Science Edition dla nauk ścisłych oraz Social Sciences Edition dla nauk społecznych, które wcześniej publikowano odrębnie. Czasopismo wydawane początkowo w wersji papierowej, potem na CD-ROM pozyskiwane przez biblioteki w drodze prenumeraty „JCR Science Edition ” (różny zasób) w Politechnice Wrocławskiej, Politechnice Warszawskiej, Politechnice Łódzkiej*
- JCR (online) od edycji 2008- na platformie ISI Web of Knowledge dostępny w bibliotekach akademickich w ramach licencji krajowej w sieci uczelnianej i po zalogowaniu ze wszystkich urzędzeń z dostępem do Internetu dla użytkowników bibliotek

* Dane na podstawie CKCZ i katalogów OPAC

Journal Citation Reports

<http://webofknowledge.com>

- Wyszukiwanie w JCR wybranej edycji i wskazanym roku, rezultaty:
 - Grupa czasopism - w kategorii tematycznej, w ofercie wydawcy, wg kraju wydania
 - Wskazany tytuł – poprzez: pełny tytuł, tytuł skrócony, słowo w tytule, ISSN
 - Cała edycja

Rezultaty „grupa czasopism”, „lista całej edycji” dostępne, także w formie wykazu alfabetycznego, list rankingowych wg liczby wszystkich cytowań w roku (Total Cites), IF, 5-letniego IF, liczby wszystkich artykułów w roku (Current Articles) i in. parametrów określających związki między cytowanymi a cytującymi czasopismami

- W serwisie opis bibliograficzny czasopisma wzbogacony o pola: skrót tytułu w ISO, adres wydawcy oraz linki wewnętrzne do informacji bibliometrycznych
- Wskaźniki z IF: Impact Factor Trend = wartości IF czasopisma wyliczone za lata poprzednie (ostatnie 5 lat), Aggregate Impact Factor = sumaryczny IF wszystkich czasopism w danej kategorii tematycznej

Bibliografie publikacji pracowników uczelni

- Bibliografię publikacji pracowników macierzystej Uczelni każda biblioteka opracowuje we własnym zakresie
- Lata 80/90 XX w. zmiana wersji drukowanej na elektroniczną, XXI w. obecność bibliografii w Internecie
- Rozwój bibliografii
 - Dodatkowe pola w strukturze rekordu bibliograficznego (pola pojedyncze, pola powtarzalne)
 - Aktualizacja opisu bibliograficznego
 - Rozbudowa interfejsu użytkownika: wyszukiwanie proste, złożone, zamieszczanie dodatkowych informacji

Bibliografie publikacji pracowników uczelni

- Różnice w ofercie między bibliotekami
 - Ilość wskaźników
 - Rok wprowadzenia do bazy
- Optymalna oferta informacyjna o wskaźnikach oceny czasopism w ofercie bibliotek wyższych szkół technicznych
 - Wskaźniki wg wykazu MNiSW, Master Journal List (lista filadelfijska), IF
 - Generowanie listy publikacji z wybranym wskaźnikiem
 - Linki do list rankingowych: wykazów/u MNiSW, ISI Master Journal List, JCR - w interfejsie użytkownika

BazTech

<http://baztech.icm.edu.pl>

- W 1998 r. powstała, w następnym roku udostępniona w Internecie na zasadzie wolnego dostępu, informuje o polskich czasopismach z zakresu nauk technicznych i w wyborze z nauk ścisłych i ochrony środowiska
- Opracowana na zasadzie zdalnej współpracy bibliotekarzy z 23 instytucji, w tym przede wszystkim z wyższych szkół technicznych, w ramach Konsorcjum BazTech
- Informacja w bazie prezentowana w postaci opisu bibliograficznego czasopisma z opisem zasobu BazTech i opisu bibliograficznego artykułu. Niektóre dane w postaci linków wewnętrznych i zewnętrznych

Opis bibliograficzny czasopisma poza standardową informacją zawiera dane: adres redakcji łącznie z adresem elektronicznym (strona WWW, e-mail), wskaźniki oceny czasopism, obecność czasopisma w Directory of Open Access Journal (DOAJ) bazie zasobów Open Access, okładkę czasopisma. Wskaźniki oceny czasopism oznaczone w polu uwag jako: „Punktacja MNiSW...”, „Czasopismo na Thomson Reuters Master Journal List”, „Czasopismo w Journal Citation Reports...”. Wykazują ostatnią informację zamieszczoną na każdej liście rankingowej na temat rejestrowanego czasopisma

BazTech

<http://baztech.icm.edu.pl>

- Opis bibliograficzny artykułu poszerzony o dodatkowe informacje: „Treść/zawartość”, pliki PDF, pola powtarzalne: „Abstrakty”, „Słowa kluczowe”, „Twórcy” (adres jednostki zatrudnienia, e-mail autora) a od 2006 r., także o bibliografię załącznikową
 - Wyszukiwanie zasobów w:
 - BazTech: <http://baztech.icm.edu.pl>
 - BazTech lub w zintegrowanych zasobach Biblioteki Nauki Centrum Otwartej Nauki: <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/>„w dowolnym polu”, „w tytule”, „wśród autorów”, „w tytułach czasopisma” „w słowach kluczowych”, „w cytowaniach”. Wyniki wyszukiwania można ograniczyć do roku wydania, języka publikacji, zasobów pełnotekstowych
- Zasoby w serwisie można wyszukiwać także poprzez indeksy: „Czasopisma”, „Twórcy”, „Słowa kluczowe”, „Wydawcy”, „Prenumeratorzy”
- Rozwój BazTech
 - W kierunku bazy pełnotekstowej
 - Jako narzędzie bibliometryczne (możliwość tworzenia cytowań publikacji autora, list rankingowych czasopism rejestrowanych w bazie)

Arianta

<http://www.arianta.pl/>

- Ogólnodostępna baza opracowana i doskonalona przez Anetę Drabek i Arkadiusza Pulikowskiego stanowi najbardziej obszerne źródło informacji o polskich czasopismach elektronicznych. Twórcy udostępniili bazę w Internecie w 2005 roku
- Jednym z formalnych kryteriów przyjęcia tytułu do bazy jest dostęp co najmniej do spisu treści na stronie wydawcy
- Opis bibliograficzny czasopisma poza standardową informacją zawiera pola: adresy/s strony WWW (link), wskaźniki oceny czasopism, dane o zasobach online (data udostępnienia), symbol UKD, wskazówki dla autorów (link), rodzaj czasopisma: branżowe, naukowe, data aktualizacji, bazy referencyjne, w których tytuł jest indeksowany
- Pola wskaźników oceny czasopism określone są jako: „Impact Factor”, „Index Copernicus”, „Punktacja MNiSW”, „Kategoria ERIH”

Arianta

<http://www.arianta.pl/>

- Wyszukiwanie czasopism z wybranym wskaźnikiem ograniczono do tytułów wszystkich lub naukowych lub branżowych, przy uwzględnieniu zasobów „drukowane i online” lub „tylko online”. Rezultat wyszukiwań można jednocześnie zawęzić do wybranej z indeksu dziedziny wiedzy lub bazy referencyjnej
- Zasoby w serwisie:
 - stan na 28.01.2009 - 1898 tytułów
 - stan na 29.08.2013 - 3724 tytułów
 - IF 2012 dodano do czasopism 23.06.2013

Oferta źródeł informacji o wskaźnikach oceny czasopism na stronach WWW bibliotek wyższych szkół technicznych (I połowa 2013 r.)

- Zróżnicowana w bibliotekach wybranych wyższych szkół technicznych: AGH, 14 politechnik, Uniwersytetu Technologiczno-Humanistycznego im. K. Pułaskiego w Radomiu, Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy, Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego w Szczecinie
- Dogodny dla użytkowników dostęp do źródeł informacji o wskaźnikach zapewnia intuicyjne wyszukiwanie na stronach domowych WWW bibliotek poprzez:
 - serwis bibliografii publikacji pracowników macierzystej Uczelni
 - serwis baz danych (określony różnie: bazy danych, e-źródła, e-zasoby, zbiory drukowane i elektroniczne itp.)
 - serwis poświęcony parametryzacji jednostek naukowych

Oferta źródeł informacji o wskaźnikach oceny czasopism na stronach WWW bibliotek wyższych szkół technicznych (I połowa 2013 r.)

- W serwisie baz danych znajdują się: Arianta, BazTech, bibliografia publikacji pracowników macierzystej Uczelni, Web of Knowledge/JCR, wyszczególnione w wykazie w układzie alfabetycznym, w niektórych bibliotekach dodatkowo w układzie dziedzinowym
- W serwisie informacyjnym poświęconym parametryzacji jednostek naukowych udostępniono: wykazy/z czasopism punktowanych MNIŚW, rozporządzenia i komunikaty dotyczące tytułów ujętych w wykazie, Wyszukiwarkę Czasopism Punktowanych MNIW, Master Journal List i inne informacje związane z nauką i publikowaniem

W każdej bibliotece przyjęto inne nazewnictwo serwisu: „Dokumentacja dorobku naukowego”, „Dorobek, cytowania, bibliometria”, „Dorobek naukowy”, „Indeksy cytowań”, „Informacja naukowa dla pracowników”, „Informacje dla Pracowników”, „Nauka/Parametryzacja”, „Nowe zasady oceny czasopism naukowych”, „Pracownicy”, „Wskaźniki oceny czasopism”, „Wsparcie pracy naukowej/Ocena Publikacji”, „Źródła do oceny publikacji”

Wnioski [1]

- Rozwój źródeł informacji o czasopismach naukowych jest procesem ciągłym postępującym na skutek:
 - usieciowienia informacji naukowej
 - aktywności grup związanych z nauką i publikowaniem
 - wypracowania nowych form współpracy w zakresie organizowania dostępu do zasobów
 - wprowadzenia zasad oceny jednostek naukowych w oparciu o wskaźniki parametryczne

W efekcie tym zmian coraz więcej instytucji publikuje informacje o wskaźnikach oceny czasopism. Coraz więcej uwagi zwraca się na opracowanie czasopism i doskonalenie przekazu informacji. Coraz więcej osób nawiązuje współpracę w ramach „produktów sieciowych”

- W bazach danych: bibliografia publikacji pracowników Uczelni, BazTech i Arianta oferta wskaźników w zakresie: punktacja MNiSW, Master Journal List i IF jest zróżnicowana. Różnice wynikają z rodzaju i zasobu wprowadzonych wskaźników oraz sposobu ich wyszukiwania

Wnioski [2]

- Cechą wspólną wszystkich źródeł jest wzrost liczby indeksowanych czasopism, wzrost liczby czasopism ocenianych na poziomie krajowym i międzynarodowym w poszczególnych źródłach. Kolejną obserwowaną tendencją jest usprawnienie metod dostępu do poszczególnych serwisów i wyszukiwania w nich informacji
- Wszelkie czynności podejmowane przez bibliotekarzy w kierunku tworzenia, udostępniania i rekomendowania źródeł informacji dotyczących wskaźników oceny czasopism mają na celu umocnienie roli biblioteki, jako instytucji wspierającej pracowników i uczelnię w działalności naukowo-dydaktycznej. Komunikacja elektroniczna zapewnia swobodny, nieograniczony czasem i miejscem dostęp do informacji, pośrednio przyczynia się do rozwoju nauki

Dziękuję za uwagę